

LÄRAR- HAND- LEDNING

TEATER

BERÄTTELSEN BERÄTTAREN RUMMET

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Så här gick det till	4
Författarens bakgrund	4
Inledning	5
Materialets upplägg	6
Trappstegspedagogik	8
Bedömningsmatris	12
Teaterns syfte och kursplanen	15
Arbetsätt	16
Integrering av ämnen	19
Temaveckor	20
Lektionsupplägg	21
Innehållsförteckning elevboken	23
Lektionsförslag:	24
<i>Avsnitt 1: Berättelsen</i>	24
<i>Avsnitt 2: Berättaren</i>	30
<i>Avsnitt 3: Rummet</i>	36
<i>Avsnitt 4: Teaterns historia</i>	39
Teater- och dramaövningar	46
Bilaga <i>Prolog</i>	50

TRAPPSTEGSPEDAGOGIK:

Kursplanering över fyra läsår

Här följer ett förslag till hur du kan lägga upp den långsiktiga planeringen. Ta gärna inspiration och anpassa efter dina önskemål!

HT åk 1: Introduktion

En elev som börjar läsa estetiska ämnen på gymnasiet har ofta inte någon större erfarenhet av att spela teater. Det är viktigt att skapa ett klassrumsklimat som bygger på trygghet, nyfikenhet och viljan att våga.

Börja med ett sagoprojekt, där ni läser sagor för varandra med inlevelse. Öva på att använda röst, kropp och känslor. Eleverna får lästräning på köpet och vänjer sig vid att lyssna på varandra, och sig själva!

Slutredovisning jullov: *Lägerelden*

Bjud in en annan klass att lyssna på sagor hos er "runt lägerelden". Gör det enkelt med stolar i en cirkel i klassrummet, dämpa belysningen och låt eleverna läsa några rader var.

VT åk 1: Teaterhistoria och improvisation

Lägg in ett teaterhistoriskt block på 8 – 10 veckor. Avsätt en lektion per vecka till det. Låt eleverna bygga upp egna arbeten på ett valt teaterhistoriskt tema i ordbehandlare eller Powerpoint under de lektionerna, kombinerat med gemensam läsning ur elevbokens teaterhistoriska kapitel. Använd er av elevboken samt ert skolbibliotek/Wikipedia för faktainhämtning.

Öva även löpande på improvisation utifrån övningen "Torget" som finns beskriven i slutet av denna handledning, sid. 49. Låt eleverna prova sig fram och undersöka hur det är att spela olika roller.

Slutredovisning: *Teaterns historia*

Som avslutning på temaperioden görs en redovisning i klassrummet där eleverna visar på storbildsskärm och berättar inför klassen om den del av teaterhistorien de forskat om.

Slutredovisning: *Torget*

Bjud in en annan klass på skolan och spela upp Torget för dem inför sommaravslutningen. Eleverna brukar tycka det är både roligt och spännande att få visa upp vad de arbetat med.

HT åk 2: Manus - *Romeo och Julia*

Romeo och Julia återkommer som övningsförslag på många ställen i handledningen, såväl i mindre som i mer omfattande uppgifter. Beroende på gruppen du arbetar med kan det antingen vara hjälpsamt att fördjupa sig i en pjäs eller upplevas som tjatigt och långtråkigt. Känn in dina elevers behov. Önskar de mängdträning eller fördjupning? Repetition eller nytt?

En styrka hos Romeo och Julia är dess tidlöshet. Genom små variationer kan handlingen göras dagsaktuell och utspelas i en samtida miljö. Andra klassiska pjäser som, med lite fritt tänkande, kan göras samtida är: Utvandrarerna, Hedda Gabler, Fröken Julie.

Terminsprojektet handlar om att analysera och sedan "omskriva" ett manus. Från terminsstart och fram till höstlovet är fokus att tillsammans läsa och analysera manuset till den pjäs ni valt att arbeta med. Vecka 45 börjar arbetet med att skriva er egen "Romeo och Julia" (eller annan pjäs).

Anpassa antalet karaktärer till er elevgrupp. Det är viktigt att replikerna inte blir för långa eller för många. En del roller kanske inte har några repliker alls. Handlingen förs med fördel framåt av en berättarröst (gärna spelad av en elev, alternativt av dig) som läser och berättar om vad som kommer att hända i nästa scen. Det är svårt att skriva ett tydligt och sammanhängande manus utan en berättarröst. Låt arbetet avslutas till jul.

Slutredovisning: Manus

Till jullovet är det meningen att ert manus ska vara färdigskrivet och genomgången. Avsluta gärna terminen med att läsa upp det gemensamt i klassen, fördelat på era uttänkta roller. Det är alltså inte ett färdigt skådespel ännu utan sitt ner på era platser och läs in- antill! Det är ändå ett omfattande arbete ni färdigställt och det är bra att det tydliggörs!

VT åk 2: Skådespel - *Romeo och Julia*

Det är ett stort arbete att träna in en pjäs. Hur ska man säga replikerna? Var går man in och ut på scenen? Hur agerar man känslor? Öva löpande på er pjäs under vårterminen.

Slutredovisning: Föreställning

Spela upp er produktion inför sommarlovet, gärna i aulan med tillgång till scenljus och andra bra förutsättningar. Det är stärkande för eleverna att stå på en "riktig scen". Kanske ni har två föreställningar, en för övriga skolan och en för familj och vänner?

LEKTIONSFÖRSLAG

kopplade till elevbokens kapitel

Lektion: Vad är teater? & Varför finns teater?

Läs rubrikerna gemensamt i klassen. Diskutera vad "vårt samhälle" är. Låt eleverna föreslå saker som har hänt i samhället. Gör ett enkelt manus tillsammans om en samtida händelse. Spela upp den tillsammans.

Lektion: Teaterns yrken

Läs listan över teateryrken noggrant tillsammans.

Prata om vad de innebär och hur det kan vara att ha de olika rollerna.

- Hur samspelar de med varandra?
- Verkar något yrke mer eller mindre viktigt än något annat?

Lektion: Teaterns tre hörn & AVSNITT 1: Berättelsen

Prata om vilka de tre hörnen är. Presentera några pjäsexempel och låt eleverna klura ut vad som är berättare, berättelse och rum i dem.

Övningsförslag

Dela upp klassen i tre grupper och låt varje grupp få var sitt ansvarsområde av de tre hörnen. De får med hjälp av dig hitta på ett ungefärligt innehåll. Slå sen ihop dem och se hur det fungerar som helhet! Blev det en pjäs?

Lektion: Berättartraditioner uppstår & Att berätta en saga

De här rubrikerna kan få ta ett par lektioner i tid, beroende på hur omfattande du vill göra övningsuppgiften i elevboken. Ni kan även öva på punktlistan på sidan 16 genom att läsa högt ur en sagobok.

Övningsförslag

Låna en saga på biblioteket. Låt eleverna sitta i en ring på stolar.

Turas om att läsa högt ur sagan för varandra.

Använd er av knepen i listan för att göra berättandet mer spännande.

Eleverna turas om att läsa så att alla är med i berättandet av sagan.

Läs texten i elevboken tillsammans. Låt de elever som vill prova att spela upp dialogen på sidan 19 inför resten av klassen. Du kan gärna delta själv som en av rollerna. Var noga med att åskådarna applåderar efter att någon har "stått på scenen".

Extra manusövning

Låna en pjäs på skolbiblioteket så att alla i klassen får ett exemplar.

Sitt på stolar i en ring. Låt en elev läsa prologen.

Turas sedan om att läsa högt en och en, några repliker var.

Låt en elev läsa pjäsens epilog.

Diskutera i klassen vad eleverna uppfattar att pjäsen handlar om.

Lektion (Teater 2): Skriv egna manus

I samband med att ni läser om manus i elevboken passar det bra att skriva egna! På sidan 20 guidas eleverna igenom hur man kan gå tillväga för att göra det. De kan behöva en hel del stöd i övningen.

Övningsförslag

Skriv ett manus tillsammans i klassen. Antingen hittar ni på manuset helt fritt, eller så lutar ni er på en klassisk pjäs för att få in lite extra kunskap om den i samma veva. Om du önskar att eleverna gör uppgiften individuellt senare har de något att luta sig emot. Här är ett förslag på hur ni kan göra en version av Romeo och Julia.

Berätta för klassen om pjäsen "Romeo och Julia" i grova drag. Diskutera vad som är de viktiga, utmärkande dragen i berättelsen, vad man kan känna igen den på. Skriv en lista över följande:

- Var utspelar sig pjäsen?
- Vilka personer ingår i pjäsen?
- Vad är händelsen som ska presenteras?

Gör sedan ett manus såhär:

- Sätt namn på personerna i pjäsen.
- Kom överens om en plats.
- Skriv en prolog.
- Skriv repliker.
- Skriv en epilog.

Övningar till avsnittet "Teaterns historia"

Teater under antiken

Sid 80-81

Sätt upp ett antikt skådespel med försångare och en kör som svarar.

Skriv korta pjäser/scener med en politisk agenda och spela upp dem för varandra.

Genrer

Sid 82

Prova att skriva manus i genrerna komedi respektive tragedi, men låt en del av innehållet återkomma i båda manus. Antingen karaktärer, plats för skådespelet eller kanske temat. Läs gärna följande två exempelmanus tillsammans med klassen som inspiration!

Komedi

Tema: Kungen äter som ett litet barn.

- Kungen** – Jag vill ha mer spagetti.
Drottningen – Nej kungen, det får du inte.
Kungen – Usch vad du är dum!
Drottningen – Ok! Här är lite till.
Kungen – *(Sörplar och äter med händerna)*
Drottningen – Kungen, inte sörpla och äta med händerna.
Kungen – Jag får äta som jag vill!
Drottningen – Nej Kungen...
Kungen – Hahaha, lallalala... Jag gör som jag vill...
Drottningen – Fy kungen! Fy skäms!

Tragedi

Tema: Drottningen vill skiljas från kungen.

- Drottningen** – Kungen, jag har något jag vill berätta.
Kungen – Oh kära drottning. Vad är det du vill berätta?
Drottningen – Kungen, jag älskar inte kungen längre.
Kungen – Men, vad säger drottningen?!
Drottningen – Jag är inte kär längre. Därför vill jag skiljas.
Kungen – *(Ledsen)* Men kära drottning. Vad blir det då av mig?
Drottningen – Kungen får lösa det som han vill. Jag flyttar imorgon.
Kungen – *(Jätteledsen)* Men kära Drottning. Jag kan inte leva utan dig!
Drottningen – Kungen, jag går nu.
Kungen – *(Ensam kvar, arg och ledsen)* Åh varför, varför gör drottningen så mot mig?! Hjälp mig, vad ska jag göra???

Satir (Teater 2 elever)

Sid 83

Prata med eleverna om hur man kan överdriva en situation och plocka fram dess karaktärsdrag. Här följer ett förslag på en dialog ni kan spela upp.

Beroende på elevernas intressen kan ni välja andra personer och koka ner innehållet till något annat än det här. Kanske rollerna kan vara kända popartister, skådespelare eller andra karaktärer?

Politiker i sandlåda

Roller: Två partiledare, t.ex. Stefan Löfven och Annie Lööf.

Tema: Gräl i sandlåda

- Stefan** – Annie, jag tycker att du bygger fula sandslott.
Annie – Buhuuu!! Stefan, du är dum jättedum!
(Annie har sönder Stefans sandslott)
Stefan – (Arg) Vad gör du? Om du fortsätter så skvallrar jag för min mamma!
Annie – (Arg) Isåfall säger jag till min pappa! Så det så!
Stefan – (Puttar omkull Annies leksak) Dumma dig!
Annie – (Slänger iväg Stefans leksak) Dumma, dumma, dumma dig!

Romarrikets teater

Sid 84-85

Fördjupa er i åsikter och debatter. Vad är en åsikt? Hur uttrycker jag den väl? Hur övertygar jag någon annan om att jag har rätt?

Öva på att debattera i klassen, kanske med dig som debattledare. Debatterna kan handla om vardagliga saker som

- Vinter – Sommar
- Kött – Vegetariskt
- Fukt – Godis

Teater under medeltiden

Sid 86

Undersök hur det var att se teater på latin under medeltiden:

- Kan någon i klassen (eller du) ett annat språk än svenska?
- Vill hen framföra en text på det språket inför sina klasskamrater?
- Hur uppfattar kamraterna att lyssna på en text som inte förstås?
- Går det att snappa upp någonting av enbart kroppsspråket?

Första kvinnliga skådespelaren och byxroller

Sid 96-99

Läs prologen som lästes upp i samband med att Margaret Hughes stod på scenen för första gången tillsammans i klassen. Tolka den gemensamt. Den är skriven på ett ålderdomligt språk men värd att diskutera vidare runt om du hjälper eleverna med en översättning till svenska och mer lättläst text. Originaltexten finns bifogad längst bak i denna lärarhandledning (sid. 50). En svensk översättning av Stella Laine går att hitta på nätet.

Övningen i elevboken kan varieras och spelas upp på olika sätt där alla elever turas om att vara kvinna/man och kund/bilmekaniker. Vad händer om båda två är kvinnor? Eller om båda två är män? O.s.v...

Teaterns olika stilar

Sid 100-103

Kapitlet beskriver olika stilar/genrer. Se gärna på videoklipp från dem för att få en tydligare uppfattning om hur de skiljer sig åt. Sidorna avslutas med en övning där eleverna ombeds spela upp en scen i olika stilar. Här är en närmre beskrivning av den:

Öva! Bal på slottet

Sid 104

Idén är att eleverna får undersöka hur olika sätt att använda röst, kropp och rörelser leder till olika uttryck på scenen. Tanken är att försöka få fram väldigt olika skådespel av samma grundmanus, utifrån vad eleverna lärt sig om olika genrer inom teater.

Tänk på att använda er av såväl mimik och kroppsspråk som av ljud- och ljussättning, scenografi och smink i variationerna. Ett förslag är att dela upp klassen i grupper som alla får repetera in en egen variation av manuset, för att sen spela upp det för övriga klassen.